

Ki Tiszá- A következmények

Ki Tiszá Hetiszakasz tartalma כִּי תִישָׂא

Szakaszunk – Ki Tiszá (2Mózes 30:11–34:35.) – közli az első ízben megejtett zsidó népszámlálás utasításait, valamint a Szentélyben használt kenőolaj és füstölőszer készítésének módját. A szakasz fő témája az aranyborjú készítésének botrányos ténye és annak nemzedékekre szóló következményei.

Izrael gyermekei felszólítatnak, hogy adakozzanak fejenként fél sékel ezüstöt a Szentély részére. Az **Örökkévaló** utasításokat ad a rézből való víztároló-medence, a felkenéshez használt olaj és a füstölőszer elkészítésére vonatkozólag. **Becálélre** és **Áháliávra**, a két „bölcslékű” mesteremberre ruházza rá az **Örökkévaló** a **Szentély** elkészítésének feladatát, és a nép újfent parancsot kap, hogy őrizze és tartsa meg a szombat napját. – **2Mózes 30:11–31:18.**

Mózes felmegy a hegyre, hogy a **Kőtáblákat** átvegye **Istentől**. Amikor **Mózes** nem tér vissza arra az időre, amikor várják, a nép aranyborjút készít, és leborul előtte. Az **Örökkévaló** szándékot érlel, hogy elpusztítja az eltévelyedett népet, **Mózes** azonban közbenjár nála népéért. **Mózes** lejön a hegyről a **Tízparancsolatot** tartalmazó törvénytáblákkal; látván, hogy a nép a bálvány körül táncol, összetöri a kőtáblákat, elpusztítja az aranyborjút, a főbűnösöket pedig kivégezteti. Majd visszatér az **Örökkévalóhoz**, és azt mondja neki: „...**törölj ki engem a Te könyvedből, amelyet írtál**”, ha nem vagy képes megbocsátani a nép bűnéért. – **2Mózes 31:18–32:32.**

Isten megbocsát ugyan, de figyelmeztet, hogy a nép bűne kihatással lesz több nemzedék életére is. Az **Örökkévaló** először azt ajánlja, hogy ezek után csak angyalát küldi el velük, **Mózes** azonban ragaszkodik hozzá, hogy az **Örökkévaló** **Maga** kísérelje el őket az **Ígéret Földjére**. **Mózes** még azt is kéri az **Örökkévalótól**, hogy „**Engedd látnom a te dicsőségedet!**”, ezt azonban **Isten** visszautasítja. – **2Mózes 32:33–33:23.**

Mózes újabb két kőtáblát készít, majd újra felmegy a hegyre, ahol **Isten** ezekben a táblákba is belevési a **Tízparancsolatot**. A hegyen **Mózes** előtt láthatóvá válik a **Könyörületesség Tizenhárom Attribútuma**. Amikor visszatér a nép közé, **Mózes** arca olyan erős fényt áraszt, hogy leplet kell borítani rá, amelyet csak akkor lebbent fel, amikor **Istennel** beszél, vagy amikor az **Örökkévaló** törvényeit tanítja a népnek. – **2Mózes 34.**

שבת שלום

Chaim Shaul Glitzenstein: Lehetséges-e Isten döntéseit fenyegetőzéssel befolyásolni?

A fenyegetőzésről szóló vicc így hangzik: Egy embernek sorozatosan lányai születtek, és imádkozott Istenhez, hogy a következő alkalommal fia legyen. Az orvos kijött a szülőszobából és mondta: gratulálok, kislány! Az ember kifakadt és felborogatta az asztalokat, és kiabált, „**micsoda viselkedés ez? itt az orvosok rémesek!**” „**Fiút akartam, erre lánnyal jönnek nekem**”, ésatöbbi. Akkor megint jött az orvos és mondta, „**elnézést uram, félreértés történt, Önnek fia született**” Mire az ember: Látják, ebben az országban semmi nem megy kiabálás nélkül...

A világunkban tudvalevő, hogy emberek fenyegetéseket alkalmaznak valamely cél elérésére. Néha ultimátumokat adnak egymásnak vagy az ország vezetőinek, miszerint, ha **46** órán belül nem teljesítik a követeléseiket, akkor ez meg ez lesz. **Kérdés, hogy vajon lehetséges-e Isten döntéseit fenyegetőzéssel befolyásolni?** Természetesen nem. Nem lehet fenyegetni **Istent** és semmi sem félemlíti meg őt. Mégis, a hetiszakaszunkban azt látjuk, hogy a nép a borjú bűnébe esett és **Isten** el akarta törölni őket. Erre Mózes azt mondta: „**Azért most, ha megbocsátod vétküket – ha pedig nem, törölj ki engem, kérlek, könyvedből, amelyet írtál.**” A mi szavainkkal élve **Mózes** az asztalra csapott, és követelte, ha nem bocsát meg **Isten**, inkább törölje őt a **Tórából**. És nem fogjátok elhinni, de **Mózes** szavai hatottak, és **Isten** lemondott a nép elpusztításáról és megbocsátott **Izrael** népének. **Hogyan történhetett ez?**

Itt kell megértenünk egy alapvető dolgot. A világ két dologért jött létre: Egyik a **Tóra**, másik **Izrael**. Mindkettő nagyon fontos. Általában kéz a kézben járnak: a **Tóra** irányítja **Izrael népet** és **Izrael népe** megtartja **Tórá**t. A borjú bűnében egy nagy konfliktus alakult ki a **Tóra** és **Izrael** között. A nép aranyborjút készített és ezzel áthágta a bálványimádás tilalmát, amiért halálbüntetés jár. **De akkor jön egy nagy dilemma: mi a fontosabb, Izrael vagy a Tóra? Mózes** meg akarja oldani ezt a dilemmát. Amikor azt mondja: „**törölj ki engem, kérlek, könyvedből, amelyet írtál**” azzal azt is mondja: **Uram, a Tóra és Izrael egyaránt nagyon fontos nekem, de Izrael fontosabb.** Ha választanom kell, hogy **Izrael** népe, vagy a **Tóra**, akkor a népet választom, és kitörölhetsz a könyvből.

Amikor **Mózes** hajlandó volt feláldoznia **Tórával** való kapcsolatát **Izraelért**, az arra készítette a világ teremtőjét, hogy ő is a népet válassza, és így megbocsájtott nekik. Így nem beszélhetünk valódi fenyegetésről, hanem inkább egy megoldásról, egy dilemma feloldásáról. Ez persze csak szélsőséges esetekben érvényes. Általában a **Tóra** és **Izrael** egy – a zsidók **Tórá**t tanulnak és a **Tóra** szerint élnek. És ha ezt folytatjuk, akkor **Isten** segítségével eljön az igazi és teljes megváltás, **Ámen**.

Rabbi Jonatan Sacks: Az új szabadság születése

Egy új ötlet születésének tanúja lenni kicsit olyan, mintha egy galaxis születését néznénk a Hubble űrteleszkópon keresztül. Egy ilyen eseménynek lehetünk tanúi a hetiszakaszban egyik kulcsverséhez fűzött híres rabbinikus kommentárban.

Úgy láthatjuk, ha feltesszük a kérdést: mi a héber szó a szabadságra? Ösztönösen azt válaszoljuk, hogy **cherut**. Hiszen azt mondjuk, hogy Isten hozott minket **me-avdut le-cherut**, „a rabszolgaságból a szabadságba”.

Peszáchot, a szabadság ünnepét „**Zeman cheruteinu**”-nak nevezzük. Ezért meglepő, hogy a **Tóra**, sőt a **Tanach** egésze egyetlen egyszer sem használja a **cherut** szót a szabadság értelmében, és csak egyszer használja a szót, vagy legalábbis a vele rokon **charut** szót bármilyen értelemben.

Két bibliai szó van a szabadságra. Az egyik a **chofshi/chofesh**, amelyet a rabszolgák felszabadításával kapcsolatban használnak (mint a **2Mózes 21:2-ben**). Ez a szó szerepel Izrael nemzeti himnuszában, a **Hatikvah**-ban is, amely „a kétezer éves reményről beszél, hogy szabad nép [am chofshi] leszünk földünkön”.

A másik a **dror**, amelyet a jubileumi évvel kapcsolatban használnak, ahogyan azt a **philadelphiai Szabadságharangra** is rávésték:

„Hirdessétek a szabadságot [dror] az egész földön annak minden lakójának”. (**4Mózes 25:10**)

Ugyanez a szó jelenik meg **Ézsaiás** nagy szavaiban:

„hogy összekötözze a megtört szívűeket, hogy szabadságot [dror] hirdessen a foglyoknak”. (**Ézs 61:1**)”

A **bölcsek** azonban egy új szót alkottak. Itt van az a szakasz, amelyben ez előfordul:

A **Táblák Isten műve** voltak, és az **írás Isten írása** volt, a **Táblákra „vésve [charut]”** (**2Mózes 32:16**). **Ne charut**, „vésve”, hanem **cherut**, „szabadság” olvasd, mert csak az az ember igazán szabad, aki a **Tóra tanulmányozásával** van elfoglalva. (**Ávot 6:2**)

Az **utalás az első Táblákra vonatkozik**, amelyeket **Isten adott Mózesnek**, közvetlenül az **Aranyborjú bűne előtt**. Ez az egyetlen megjelenése a **Tanachban a ch-r-t gyöknek (tav-val)**, de egy rokon szó, a **ch-r-t (tet-vel)** magának az **Aranyborjúnak** a történetében is megjelenik, amikor a **Tóra** azt mondja, hogy **Áron** egy **cheret**, egy „**vésőszerszámmal**” alakította ki azt. Az **egyiptomi mágusokat chartumimnak hívják**, ami talán „**hieroglifák vésőit**” jelentheti. **Hogyan lett tehát egy „vésett” jelentésű szóból „szabadság”?**

Emellett miért volt szükség a szabadság új fogalmára? Ha a héber nyelvben már volt kettő, miért volt szükség egy harmadikra? És miért ebből a szóból eredt, amely azt jelentette, hogy „bevésett”? E kérdések megválaszolásához foglalkozzunk egy kis fogalmi régészettel.

Rabbi Jonatan Sacks: Az új szabadság születése

Chofes/chofshi az, amivé egy rabszolga válik, amikor felszabadul. Ez azt jelenti, hogy azt csinálhat, amit akar. Nincs senki, aki parancsoljon neki. A szó a **chafetz**, „vágó” és a **chappes**, „keresni” szavakkal rokon. A **chofesz** a **szabadságot** jelenti, hogy követheted a vágyaidat. Ezt nevezik a filozófusok negatív szabadságnak. A kényszer hiányát jelenti.

A **chofesh** az **egyéni szabadságnak** megfelel. De nem jelenti a kollektív szabadságot. Egy olyan társadalom, amelyben mindenki azt tehetné, amit akar, nem lenne szabad társadalom. Legfeljebb olyan lenne, mint az a társadalom, amelyet **2011** nyarán **London** és **Manchester** utcáin láttunk, ahol az emberek kirakatokat törtek be, fosztogattak és idegeneket bántalmaztak.

Sokkal valószínűbb, hogy olyan lenne, mint amilyenek ma a bukott államok: jogállamiság nélküli társadalom, hatékony kormány, tisztességes rendőrség és független bíróságok nélkül. Ez lenne az, amit Hobbes „minden ember háborújának nevezett minden ember ellen”, amelyben az élet „**csúnya, brutális és rövid**” lenne. Valami ilyesmire utal a **Bírák könyvének utolsó verse**: „**Azokban a napokban nem volt király Izraelben; mindenki azt tette, ami a maga szemében helyes volt.**”

Egy szabad társadalomnak szüksége van törvényre. De a törvény korlátozza a szabadságot. Megtiltja, hogy megtegyek valamit, amit esetleg meg szeretnék tenni. **Hogyan egyeztethetjük össze tehát a törvényt és a szabadságot?** Ez a kérdés áll a judaizmus középpontjában - amely egyszerre a törvény és a szabadság vallása.

Hogy erre választ adjanak, a **bölcsek** egy rendkívüli ugrással megragadták a képzeletüket. **Gondoljunk csak az írás két formájára az ókorban.** Az egyik a tinta használata pergamenre, a másik a szavak kőbe vésése. E két módszer között markáns különbség van. A **tinta** és a **pergamen két különböző anyag.** A **tinta külsőleg** van a **pergamenhez** képest. Rá van helyezve, és nem válik a **pergamen** részévé. Különálló marad, ezért le lehet dörzsölni és el lehet távolítani. A metszet azonban nem használ új anyagot. Magából a **kőből faragják ki.** A **kő** részévé válik, és nem lehet egykönnyen eltüntetni.

Most tekintsük ezt a két írásmódot a jog metaforájaként. Vannak olyan törvények, amelyeket kívülről szabnak meg. Az emberek azért tartják be őket, mert attól félnek, hogy ha nem tartják be, akkor elkapják és megbüntetik őket. De ha nincs esély arra, hogy elkapják őket, akkor megszegik a szabályokat, mert a törvény nem változtatta meg a vágyaikat. Ez a fajta törvény - amelyet ránk erőltetnek, mint tintát a pergamenre - a szabadság korlátozása.

De létezhet egy másfajta társadalom is, amelyben az emberek nem azért tartják be a törvényt, mert félnek, hogy elkapják és megbüntetik őket, hanem mert ismerik a törvényt, tanulmányozták, megértették, belsővé tették, és az a részükké vált. Már nem kívánják azt tenni, amit a törvény tilt, mert már tudják, hogy az helytelen, és saját kísértéseikkel és vágyaikkal küzdenek.

Egy ilyen törvénynek nincs szüksége rendőrségre, mert nem külső erőn, hanem a nevelés folyamatán keresztül történő belső átalakuláson alapul. A törvény olyan, mint a kőbe vésett írás. Képzeljünk el egy ilyen társadalmat. Félelem nélkül sétálhatsz az utcán. Nincs szükséged magas falakra és riasztókra, hogy biztonságban tartsd az otthonodat.

Rabbi Jonatan Sacks: Az új szabadság születése

Nyitva hagyhatod az autódat, és még mindig számíthatsz rá, hogy ott találsz, amikor visszatérsz. Az emberek betartják a törvényt, mert törődnek a közjával. Ez a szabad társadalom.

Most képzeljük el a másik fajta társadalmat, ahol erős rendőri jelenlétre, állandó felügyeletre, szomszédságvédelmi rendszerekre, biztonsági eszközökre és személyzetre van szükség, és az emberek mégis félnek egyedül sétálni éjszaka. Az emberek azt hiszik, hogy szabadok, mert azt tanították nekik, hogy minden erkölcs relatív, és azt tehetsz, amit akarsz, amíg nem ártasz másoknak. Senki, aki látott már ilyen társadalmat, nem hiheti komolyan, hogy az szabad. Az egyének szabadok lehetnek, de a társadalom egészének állandóan résen kell lennie, mert állandó veszélynek van kitéve. Ez egy olyan társadalom, amelyben kevés a bizalom és sok a félelem.

Innen ered a **rabbinikus judaizmusban** felbukkanó zseniális új fogalom: a **cherut**, a **szabadság**, amely egy olyan társadalomban jön létre - amelynek a zsidók úttörőinek hivatottak lenni -, ahol az emberek nemcsak ismerik a törvényt, hanem folyamatosan tanulmányozzák is, amíg az a szívükbe nem vésődik, ahogy egykor a parancsolatokat kőbe vészték. Erre gondoltak a **Bölcsek**, amikor azt mondták: „**Ne charut, vésvé, hanem cherut, szabadságot olvassatok, mert csak az az ember igazán szabad, aki a Tóra tanulmányozásával van elfoglalva**”. Egy ilyen társadalomban azért tartod be a törvényt, mert akarod, mert miután tanulmányoztad a törvényt, megérted, hogy miért van ott. Egy ilyen társadalomban nincs konfliktus a törvény és a szabadság között.

Honnan vették a bölcsek ezt az ötletet? Azt hiszem, abból a mély megértésből eredt, amit Jeremiás értett, amikor a megújult szövetségről beszélt, amely akkor jön létre, amikor a zsidók visszatérnek a **babiloni száműzetés** után. A megújított szövetség, mondta, „**nem olyan lesz, mint az a szövetség, amelyet őseikkel kötöttem, amikor kézen fogtam őket, hogy kivezessek őket Egyiptomból ... Ezt a szövetséget fogom kötni Izrael házával azután - mondja az Úr -, törvényemet az elméjükbe ültetem, és a szívükbe írom ...**” (**Jeremiás 31:31-33**) Sok évszázaddal később **Josephus feljegyezte**, hogy ez valóban megtörtént.

„**Ha nemzetünkből bárkit is megkérdeznének a törvényeinkről, ő ugyanolyan készséggel ismételné azokat, mint a saját nevét. Az intelligencia hajnalától kezdve a törvényeinkben való alapos nevelésünk eredménye az, hogy azok mintegy a lelkünkbe vésődtek.**”

Sokan a mai napig nem értik teljesen ezt a forradalmi gondolatot. Az emberek még mindig azt hiszik, hogy a szabad társadalmat egyszerűen demokratikus választásokkal és politikai struktúrákkal lehet létrehozni. De a demokrácia, ahogy **Alexis de Tocqueville** mondta régen, egyszerűen „**a többség zsarnokságának**” bizonyulhat.

A szabadság az iskolában és a tanulóházban születik. Ez az a szabadság, amelynek még mindig úttörői azok az emberek, akik minden másnál több időt szenteltek a törvények tanulmányozására, megértésére és belsővé tételére. **Mi a zsidó nép?** Az alkotmányjogászok népe. **Miért?** Mert csak ha a törvényt a lelkünkbe vésik, akkor tudjuk elérni a kollektív szabadságot anélkül, hogy az egyéni szabadságot feláldoznánk. Ez a **cherut** - a **judaizmus** nagy hozzájárulása a szabadság eszméjéhez és gyakorlásához.

MISNÉ TORÁ – A ZSIDÓ JOGTÁR

LI. RÉSZ

3. §. Fenti megállapításunk alaptétele és vezérgondolata **Tóránknak** is: „**Lásd, az életet adom íme neked... az áldást nyújtom felétek.**” Az eszköz az ember kezében van, övé a cselekvési jog és szabadság a jó és rossz követésében. Hogy ez a lehetőség fennáll, azt abból is láthatjuk, hogy a **Mindenható** így szólott: „**Óh bárcsak ez a gondolatuk állandó lenne!**” Nincs kényszer és nincs végzettség cselekvésünkben. A jó vagy rossz utat magunk választjuk.

4. §. Ha jóságunk vagy gonoszságunk isteni végzet következményei lennének, ha elveink, felfogásunk, cselekedeteink felettünk álló természetes erők befolyásának eredményei lennének, – amiként ezt a képzelődők valóban vallják, – hogyan parancsolhatta meg **Isten**, hogy ezt vagy amazt cselekedjünk, hogyan üzenhette meg prófétái által a jó követésének helyességét, s a rossztól való távolmaradást. Ha születésünktől kezdve végzettségűen követnünk kell azt, ami számunkra hivatásszerűen elrendeltetett mi értelme volna akkor a **Tórának**, a jutalmazásnak, a büntetésnek, – „**hát a föld Bírāja ne cselekedne jogszerűen?**”

Ha azzal az ellenvetéssel érvelnél, hogy miként lehetséges, hogy az ember azt tegye, amit akar, hiszen semmi sem történhet a földön Isten akarata nélkül? Ha a zsoltáros szavaival mondanád: „**Amint a Mindenható akar, azt cselekszi az égen és földön!**” – erre csak azt válaszolhatom: Valóban **Isten** akarától függ minden, de az ő akarata szerint van a tel teljes cselekvés-szabadságod is. Amint az **Ő akaratóból** lobban a magasba a tűz lángja, folyik lefelé a mélybe a víz, mozgásba rendül a föld és forog a mindenség körülöttünk és minden teremtmény rendeltetését végzi; akként kívánta, hogy az ember az **Ő rendeltetéséből** irányítva önmagával rendelkezzen és minden cselekedetét szabadon végezze. Kényszer nélkül, befolyásmentesen, szabadon cselekedje, amit jónak tart azzal az eszével, amit Isten néki ajándékozott. Jogos tehát cselekedetek megítélése. **Jót jóért, rosszat rosszért!** Erről szól a **próféta** is: „**Kezetekből való ez!**” „**Ők is megválasztották útjaikat.**” **Ugyanerről** szól **Salamon** is: „**Örvendj ifjú gyermekkorodnak, de tudd meg, hogy mindezekért ítélet alá von téged Isten!**” Cselekedeteid felett magad rendelkezel de számot is kell adnod értük.

5. §. Ha kétkedéssel kérdeznéd, hogy hogyan kell értelmezned Isten gondviselő előrelátását, ha kérdeznéd, hogy vajon tudja-e Isten, mielőtt valaki megszületik, hogy jámbor vagy gonosz lesz, ha pedig tudja, hogy valakiből jámbor ember lesz, amúgy sem lehet többé gonosz, viszont, ha a jámbor rendeltetéssel született ember is gonosszá válhat, miként lehetséges az, hogy Isten előre lát és mindent tud? – E kérdések valóban súlyosak, a föld méreténél és a tenger szélességénél nem áttekinthetőbbek. A mindenséget megtartó hegyoszlop léte függ e kérdések eldöntésétől.

Rövid szóval megemlítem, amit erről a kérdésről egy másik helyen elmondottam: **Isten** mindentudása nem hasonlítható az emberi tudáshoz, képességhez. Az ember és az ő tudásképesége két, egymástól elválasztható fogalom, **Isten** és az **Ő mindentudása** egyazon fogalom. Lám az ember és aztán életben maradhasson” – hogyan tudná megérteni az isteni előrelátás méreteit; hiszen „**nem olyanok az én gondolataim, mint a tieitek, az én útjaim, mint a ti útjaitok!**” Tehát nem tudhatjuk soha, hogy mi módon irányítja Isten a teremtményeit és azok cselekedeteit. De abban bizonyosak lehetünk, hogy minden ember azt cselekszi, amit akar. Isten nem korlátozza, kényszeríti cselekvéseit. Ezt nemcsak azért valljuk, mert hisszük; hanem ez észszerű alapon is bizonyítható tény. Ezért jogosan hirdeti a **prófétizmus**, hogy az ember jó, vagy rossz cselekedete szerint ítélik meg. Fontos tétel ez – ezen épülnek a **próféták** összes tanításai.

EMBERBARÁT HETILAP NAGYFUVAROS ZSINAGÓGA

ב"ה

NAGYFUVAROS UTCAI TEMPLOM IMAREND MÁRCIUS 1. – 31. KÖZÖTT

1.	szombat	TRUMÁ ÚJHOLD 2. Vége:18,15 SÉKELEK SZOMBATJA	8,00	17,00	1.
2.	vasárnap		8,00	17,15	2.
3.	hétfő		7,00	17,15	3.
4.	kedd		7,00	17,15	4.
5.	szerda		7,00	17,15	5.
6.	csütörtök		7,00	17,15	6.
7.	péntek	ZÁJIN ÁDÁR ₪ 17,19	7,00	17,30	7.
8.	szombat	TECÁVÉ Zohajr szombatja Vége:18,25	8,00	17,00	8.
9.	vasárnap		8,00	17,30	9.
10.	hétfő		7,00	17,30	10.
11.	kedd		7,00	17,30	11.
12.	szerda		7,00	17,30	12.
13.	csütörtök	Eszter böjtje Böjt vége: 18,17 MEGILE OLVASÁS	7,00	17,45	13.
14.	péntek	PURIM ₪ 17,29 REGGEL MEGILE OLVASÁS	7,00	17,30	14.
15.	szombat	KI TISZÁ Vége:18,35 SUSÁN PURIM	8,00	17,15	15.
16.	vasárnap		8,00	17,30	16.
17.	hétfő		7,00	17,30	17.
18.	kedd		7,00	17,30	18.
19.	szerda		7,00	17,30	19.
20.	csütörtök		7,00	17,30	20.
21.	péntek	₪ 17,39	7,00	17,45	21.
22.	szombat	VÁJÁKHÉL Vége:18,45 VÖRÖS TEHÉN SZOMBATJA	8,00	17,30	22.
23.	vasárnap		8,00	17,45	23.
24.	hétfő		7,00	17,45	24.
25.	kedd		7,00	17,45	25.
26.	szerda		7,00	17,45	26.
27.	csütörtök	Jajm Kippur Kotajn	7,00	17,45	27.
28.	péntek	₪ 17,49	7,00	18,00	28.
29.	szombat	PEKUDÉ ÚJHOLD HIRDETÉS Há Hajdes szombatja 18,56	8,00	17,45	29.
30.	vasárnap	ÚJHOLD NYÁRI IDŐSZÁMÍTÁS KEZDETE	8,00	19,00	1.
31.	hétfő		7,00	19,00	2.

Á

D

Á

R

N
I
S
Z
Á
N

Ismeretlen zsidók nyomában CX. Kádár Endre (Schwartz)

Kádár Endre, Schwartz (Kunhegyes, 1887. december 17. – auschwitzi koncentrációs tábor, 1944. november) magyar író, a Nyugat első nemzedékéhez tartozott.

Kunhegyesi szabók: Altmann Annának és Schwartz Dávidnak, az izraelita hitközség tanácsnokának fia volt. **Kisújszálláson érettségizett, nevét 1904-ben magyarosították.** Egyetemi tanulmányait a **budapesti egyetem bölcsészkarán és Svájcban folytatta**, utána újságíró lett. **1909 októberében jelen volt a Nyugat íróinak debreceni látogatásán.**

Első regényét is a Nyugat közölte folytatásokban (Balajka, 1918), a következő évben könyv alakban is kiadták. Cikkei, írásai még az alábbi lapokban jelentek meg: **Budapesti Napló, Magyar Hírlap, A Polgár, Politikai Hetiszemle, Nagyváradai Napló, Az Újság, Élet, Magyar Figyelő, A Nap.**

Az első világháború idején feleségével, Mihály (Müller) Lívia grafikussal Svájcban élt és az **Az Est** című lapot tudósította. **(Egy másik információ szerint azonban „az első világháború egész idejét a fronton töltötte.”)** Az **1920-as évek nagy részét Franciaországban töltötték, Böloni György** baráti köréhez tartoztak. **Házasságuk az 1930-as években felbomlott. Utoljára Győrött** lakott, onnan **deportálták Auschwitzba. Szülővárosa 2007-ben emléktáblán örökölte meg nevét.**

Első regényét (**Balajka, 1919**) kedvezően fogadták. **Földi Mihály** a fölfedezés örömeivel szólt róla a **Nyugatban**. „**Kimondottan nincs benne semmi vigasz s mindenhez közelebb áll, mint az öröm mozarti zavartalanságához. De a legtisztább, a legnemesebb irodalom.**” **1922-ben írt és bemutatott színművét Zilahy Lajos** méltatta, kiemelve a dráma újszerűségét, eredeti látásmódját: „**Amilyen különállásnak számított regénye az új magyar prózában, ugyanolyan egyéni utat jelez háromfelvonásos színműve, A szerelem elmegy az új magyar drámában.**” **Második, terjedelmesebb regényét (Önbüntetés, 1935) Füst Milán** rendkívül lesújtó kritikával illette: „**...véleményem szerint, úgy e regény maga, mint a róla eddig elhangzott vélemények: a legnagyobb irodalmi tévedés, amelyet eddig megéltem, ezt már nincs is kedvem szó nélkül hagyni. (...) Az a baj, hogy ez a regény, ha érthetőbb volna, még unalmasabb volna.**” Írásából az is kiderül, hogy **Kádár Endre** nyilatkozata szerint a regényt **tizenhárom éven át írta**, és hogy a regénynek „**elragadtatott hívei**” is vannak.

Visszaemlékezéseiben Illés Endre így foglalta össze benyomásait a két könyvről: „**Ez a két regény a részletek, a valóság, a figurák, az emberi helyzetek szédítő zsúfoltságával lepottintott meg annak idején. Mintha egy bőröndnyi amatőr fényképpel tért volna haza külföldi útból – ilyen volt Kádár Endre regénye, s főként a második, az Önbüntetés. A két háború közötti anarchikus Nyugat-Európáról talán senki sem gyűjtött annyi adatot, mint ő – milyen remek, változatos, éles pillanattfelvételek voltak. Balzac, Proust, Valéry-Larbaud regényeinek gazdagsága. Csak éppen az egyes képek között alig érzékelhető, vékony, áttetsző sejtárvány feszült – figurák és szituációk helyett összedobált mozaikképp nyugtalanította az olvasót, aki ettől a zsúfoltságtól és a külön kockákba szorított mozgalmasságtól káprázva hajtott be a regénybe.**”

Forrás: (wikipedia)

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVAROS ZSINAGÓGA

ב"ה

MEGHÍVÓ: MAZSISZEM

„S nem is vágy lenni semmi más – Csupán jó honfiú.”

*Emlékezzünk meg együtt, a 175 éves 1848-49-es forradalom
és szabadságharc hős zsidó honvédjeiről is!*

MEGHÍVÓ

Helyszín: Budapest, 1075 Dohány utcai zsinagóga előtti Herzl Tivadar tér

Időpont: 5785. Ádár hó 17. – 2025. március hó 17. hétfő 16:30 óra

A rendezvény fővédnökei: Prof. Dr. Hídvégi Máté c. egyetemi tanár OR-ZSE

Prof. Dr. Grósz Andor dandártábornok, a MAZSIHISZ elnöke

Narrátor: Szalóczy Pál Kazinczy-díjas előadóművész, rádió egykori vezető bemondója

PROGRAM: történelmi '48-as zászlók ünnepélyes felvonultatása, Himnusz, szavalatok, ünnepi köszöntők – történelmi áttekintés, névsorolvasás a hősök leszármazottjaival, galambörpötés (48 db) HM katonai tiszteletadás, díszlövés (puska - ágyú), koszorúzás, gyászimák a hősi halottakért, Sófár fújás, vallásközi imák a társegyházakkal a Békéért, Béke Himnusza, Szózat, Emlékezés köveinek elhelyezése.

A rendezvény szervezője: a MAZSISZEM Magyar – Zsidó Szabadságharcosokért Emlékbizottság

20 ÉVE A MAGYAR – ZSIDÓ KULTÚRA SZOLGÁLATÁBAN

Tisztelettel kérjük az emlékezők közül a férfiakat a fejedő viselésére!

Legyen ez a mai nap az összefogás, megbékélés, egyenlőség, testvériség napja!

Jelentkezni koszorúzási (emlékkő) listára március 16.-ig van lehetőség!

Támogatói számlaszám: 11600006-00000000-72646021

Kapcsolat: Email: elnok@mazsiszem.hu

Alapítvány
a Budapesti
Dohány utcai
Zsinagógáért

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVÁROS ZSINAGÓGA

ב"ה

MEGHÍVÓ: BEILI BÁT MICVÁJÁRA (CSAK NŐKNEK)

JEGYEZZÉTEK FEL A DÁTUMOT!

Március 23. (Ádar 23)

BEILI BÁT MICVÁJA

12

Nagy örömmel hívlak meg egy női
összejövetelre Beili bát micvája
alkalmából.

Vasárnap, március 23

12:30

1084 Budapest, Nagy fuváros 4

Remélem, hogy együtt ünnepelhetünk!

Beili Glitzenstein

Heti Jahrzeit:

Rabbi Moshe Feinstein

Moshe Feinstein rabbi (1895-1986) litván rabbi, tudós és posek volt, aki világhírű volt a halacha terén szerzett szakértelméről, és sokan az észak-amerikai ortodox zsidóság, de facto legfőbb rabbinikus tekintélyének tartották.

Moshe Feinstein rabbi az akkor még az Orosz Birodalomhoz tartozó, Minszk melletti Uzdában született, Fehéroroszországban. Apja, David Feinstein rabbi, Uzda főrabbija volt. Apja Jom Tov Lipman rabbi, a kapoljei rabbi leszármazottja volt, aki számos művet írt, és akinek a Talmudról szóló glosszái a Talmud hátoldalán jelentek meg. Feinstein rabbi fiatalkorában apjánál, valamint a Szlutszkban, Sklovban és Amsztiszlavban található jesivákban tanult, mielőtt Luban rabbijává nevezték ki, ahol tizenhat évig szolgált. A szovjet rezsim növekvő nyomására 1936-ban családjával együtt New Yorkba költözött, ahol élete hátralévő részében élt.

A Lower East Side-on telepedett le, és a Mesivta Tiferes Jerusalem Rosh Yeshiva-ja lett. Később megalapította a jesiva fiáléját a New York-i Staten Islanden. Az Egyesült Államok és Kanada Ortodox Rabbik Uniójának elnöke volt, és az 1960-as évektől haláláig az Amerikai Agudath Izrael Moetzes Gedolei HaTorah elnöke. Feinstein rabbi aktív vezető szerepet vállalt az izraeli Chinuch Atzmai-ban is.

Moshe Feinstein rabbi legnagyobb hírnevét annak köszönheti, hogy egész életében válaszolt az amerikai és a világ zsidósága által feltett halachikus kérdésekre. Mintegy kétezer responzát írt a zsidó vallási életet és gyakorlatot érintő kérdések széles skálájáról. Ezek nagy részét a klasszikus „Igrös Moshe” című művében tette közzé. Feinstein rabbit általánosan elismerték, mint generációjának legkiemelkedőbb tórai bölcsét és pozekját, és a világ minden tájáról hívták őt, hogy válaszoljon a legbonyolultabb halachikus kérdéseikre. Tisztelte őt a generáció számos legnagyobb bölcse, köztük rabbi Yaakov Yisrael Kanievsky, rabbi Yonasan Steif, rabbi Elyah Lopian, rabbi Aharon Kotler, rabbi Yaakov Kamenetsky és rabbi Yosef Shalom Elyashiv, annak ellenére, hogy közülük többen jóval idősebbek voltak nála.

Moshe Feinstein rabbi 1986. március 23-án hunyt el, ami a héber naptár szerint 5746. évi Adar II. 13. napjának felel meg. Abban az időben az ortodoxia legjelentősebb rabbinikus tudósaként és pozekjaként tartották számon. Temetése Izraelben állítólag az évezred legnagyobb zsidó temetése volt, a becslések szerint 300 000 ember vett részt rajta. Izraelben és Amerikában egyaránt a legjelentősebb rabbik gyászolták. Mindannyian könnyes szemmel fejezték ki gyászukat a nemzedék általuk hatalmas veszteségnek nevezett elvesztése miatt. Moshe Feinstein rabbit a Har HaMenuchoson temették el, Rebbe, Isser Zalman Meltzer rabbi, kollégája, Aharon Kotler rabbi, veje, Moshe Shisgal rabbi és a Belzer Rebbe, Aharon Rokeach rabbi mellett.

Forrás: (tzadikim)

RECEPT-TÁR

Pasta alla puttanesca

Az olasz pasta alla puttanesca magyarul az utcalányok tésztáját jelenti. :D Persze nem értem, mi köze lehet egy olajbogyós, paradicsomos tésztának ehhez, ezt döntsétek el Ti!

Hozzávalók: 2 fő

- 200 g penne
- só
- 2 ek olívaolaj
- 4 gerezd fokhagyma
- 2 db olajban eltett szardella
- 1 mk chilipehely
- őrölt bors
- 400 g konzerv darabolt paradicsom
- 15 db fekete olajbogyó
- 1 ek kapribogyó
- 80 - 100 ml a tészta főzővizéből
- 20 g parmezán

Elkészítés:

A tésztát sós vízben al dentére főzzük, leszűrjük, és megtartunk egy keveset a főzővizéből.

Egy serpenyőben az olajon megpirítjuk a zúzott fokhagymát, beletesszük a szardellát, és ha felolvadt, megszórjuk a chilipehellyel, sózzuk és borsozzuk.

Felöntjük a konzerv paradicsommal, rádobjuk az elfelezett olívaolajbogyót és a kapribogyót is. Ezután öntünk bele a tészta főzővizéből, belereszeljük a parmezánt, belekeverjük a tésztát, alaposan összeforgatjuk, és kész is.

Forrás: (streetkitchen)

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FŰVÁROS ZSINAGÓGA

REJTVÉNY, AGYTORNA (SÁBESZ UTÁNRA)

k	A POÉN 1. RÉSE	A FÖLDRE ZUHANÁS	MADÁR- KETREC, KÖLTŐI SZÓVAL	RÓMAI 4-ES	RÉS, NÉPIES SZÓVAL	ELJÁRÁS HAMIS VOLTA	ÁLLÓVÍZ SZÉLE							
HOZZÁ- FOG														
ÓSDIVÁ VÁLÓ														
FÖLFELE MOZGAT														
				MÉRTANI TEST										
ENERGIA, RÖVIDEN				RÖVID- NADRÁG										
MÁR NEM OVISI					A TANTÁL VEGYJELE									
					ÚT, ANGOLUL									
SZÓNOK						POLITIKAI REKLÁM		RÁDIUSZ, RÖVIDEN	KÜLÖNÖS, SZOKAT- LAN	ERKÖLCSI	...-FUT; SZALAD- GÁL	VÍZBEN ÁLLI		CSUKLÓ- PÁNT
UGYAN- CSAK SZINTÉN			LENSZÁL					A POÉN 2. RÉSE						É
			TITKON KIFL- GYELŐ					CSINÓS, ELEGÁNS						
GIGA- RÖVIDEN		ÚTSZA- KASZ					SEBTÉBEN							
FAGYLAL- TOZIK		BERN FOLYÓJA					MOSDÓ- TÁL							
				BAZALT- VÁLTOZAT								FÉL MENÜ!		
				MEG- FELELŐ								VENDÉ- GÜLLÁT		
NORVÉG AUTÓK JELZÉSE					PAPÍR- ZACSKÓ						RETTEG			
LAJCSI					RÉSZBEN ELŐIRI						FINOM FINONAL			
FELTÖRŐ (FORRÁS)						VÁROS- HATÁROKI			FORMÁT- LAN					
						MEZŐ			BAKELIT C					
BENEDEK ELEK FOGLAL- KOZÁSA								RIKOL- TOZIK					ORIENS, RÖVIDEN	
								VAN BÁ- TORSÁGA					FALUSIAS	
ÁMPER, RÖVIDEN		AZOK AZ EMBEREK			FÉMPÉNZ					ORGÁNUM				
		OLASZ VÁROS			A DÉL- UTÁNT KÖVETI					NAGYON CSUNYA				
PÁROS SZÁMI			REPÍT				HOSSZÚ IDŐSZAK							
			ZÁRT SPORT- CSÓNÁK				ZSÁK- MÁNY							
ELHÍZOTT						RENDAH- FÓNOK, PERJEL						PITE SZÉLEI!		
						ÁBRÁND						PAPNAK VALL		
ISMERT TÉNYEK GYŰJTE- MÉNYE								NÉMA TANÚI			BORÓKA- PÁLINKA			
								SZÓTOL- DALÉK			KÖTÉSEN LAZÍT			
FELESÉG, TRÉFÁSÁN				MEG TUD FOGNI					KOR- ELNÖK					
MÁRCIUSI ÜNNEP				PÓTKOCSI OLDALAI					BELŰL KAVARI					
						OTTANI A MŰLT IDŐ EGYIK JELE								
NEWTON, RÖVIDEN	T									CSENDES DONI		k	!	

Ez a kiadvány Szent szövegek idézeteit és azok magyarázatait tartalmazza. Kérjük ne dobja ki!
TALMUD TORA Alapítvány számlaszáma: 11705008-20413002-00000000

IMAI DŐK, GYERTAGYÚJTÁS, IDŐSEK KLUBJA ESEMÉNYEK

2025. Márc. 14. – 2025. Márc. 21.

DÁTUM	REGGEL	ESTE
14. péntek	7:00	17:30
15. szombat	8:00	17:15
16. vasárnap	8:00	17:30
17. hétfő	7:00	17:30
18. kedd	7:00	17:30
19. szerda	7:00	17:30
20. csütörtök	7:00	17:30
21. péntek	7:00	17:45

Gyertyagyújtás és Szombat kimenetele Budapesten

DÁTUM	ESTE	DÁTUM	ESTE
14. péntek	17:29	15. szombat	18:35
21. péntek	17:39	22. szombat	18:45

Poén sarok

A családi fényképalbumban Móricka a szülei esküvői képet nézegeti.

- Anyu, miért voltál fehér ruhában?
- Azért, mert a fehér az öröm és a boldogság színe.
- Akkor már értem, hogy az apu miért van feketében!

A héten tartottak Jahrzeitot Spiegel Gábor és Spiegel Zoltán urak édesapjuk után. A reggeli ima után tikkunt adtak az elhunyt tiszteletére.

Körzetünkbe is megérkezett a macesz és a liszt. Árusítása hétfő-szerda-péntek délelőtt 9-12 óra között. Az 1 kg-os macesz ára 2900 Ft a fél kilós liszt ára 1500 ft.

A 613 PARANCSOLAT

XXXVII.

Tiltó Micva

A hamis tanúzás tilalma

„Ne tégy felebarátod ellen hamis tanúságot”

(2Mózes 20:13)

EMBERBARÁT IDŐSEK KLUBJA

„IDŐSEK KLUB” -ja, rendezvényeire várjuk kilélek tagjait. Várjuk tagjaink szíves megjelenését és ötleteiket, melyekkel segítik a klub működését. Következő klubrendezvényt március 19.-én, szerdán délelőtt 10:00 órától tartjuk a földszinti klubteremben.

Nagy Fuváros utcai Templomkörzet

Emberbarát Templomegylet

Budapest. 1084

Nagy Fuváros utca 4.

Tel: 334 27 31

Email: nagyfuvaros@gmail.com

<https://www.facebook.com/Nagyfuvaros4>

Felélős kiadó: Streit Sándor

Szerkesztő: Streit Gábor

Technikai asszisztens: Andrassy Béla